

Polskie banki na jednolitym rynku finansowym - wykorzystane szanse, nowe wyzwania

Jadwiga Zaręba
Ekspert CASE

103 Seminarium BRE-CASE
Warszawa, 28 maja 2009

Ważne pytania

- Czy polskie banki wykorzystały szanse wynikające z 5-letniej obecności na jednolitym rynku finansowym?
- Jakie są pierwsze skutki globalnego kryzysu na polski sektor bankowy?
- Jaki był wpływ kryzysu na jednolity rynek finansowy w Europie?
- Co dalej?

Rozwój sektora bankowego w latach 2004 - 2008

- Prawie dwukrotny wzrost aktywów z 539 mld zł do 1042 mld zł
- Kredyty: z 226 mld zł do 588 mld; Kredyty/PKB z 26% do 46%
- Depozyty: z 310 mld zł do 506 mld zł; Depozyty/PKB z 34% do 40%
- Wzrost zysku netto o 50%; Lepsza efektywność: ROE netto średnie dla 5 lat 21%. Wyższa efektywność operacyjna; K/D poniżej 55%
- 50% wzrost wydajności pracy, mierzonej aktywami/1 zatrudnionego 6,4 mln zł na 1 pracownika, a kredyty/1 pracownika wzrosły 2 razy do 3,6 mln zł
- Wzrost liczby klientów: 13 mln rachunków internetowych, 30 mln kart płatniczych, dwukrotny wzrost wartości transakcji bezgotówkowych, ponad 37 mln rachunków bankowych (razem z książeczkami oszczędnościowymi)

O sukcesie zadecydowały sprzyjająca koniunktura makroekonomiczna, zmiany regulacyjne, efektywne strategie banków, udany proces restrukturyzacji jeszcze przed akcesją do struktur unijnych

Proces integracji rynku finansowego wpłynął na rozwój banków

Lata (mld zł)	2004	2005	2006	2007	2008
Aktywa zagraniczne	83,8	91,5	93,5	86,0	80,8
Pasywa zagraniczne	48,8	48,4	63,3	102,7	210,2
Saldo	+35,0	+43,1	+30,2	-16,7	-129,4
Udział pasywów zagranicznych	8%	8%	9%	13%	19%

Inwestycje bezpośrednie (42 banki kontrolowane przez inwestorów zagranicznych + 27 oddziałów zagranicznych = 75% aktywów) Rosnąca rola finansowania zagranicznego w pasywach banków

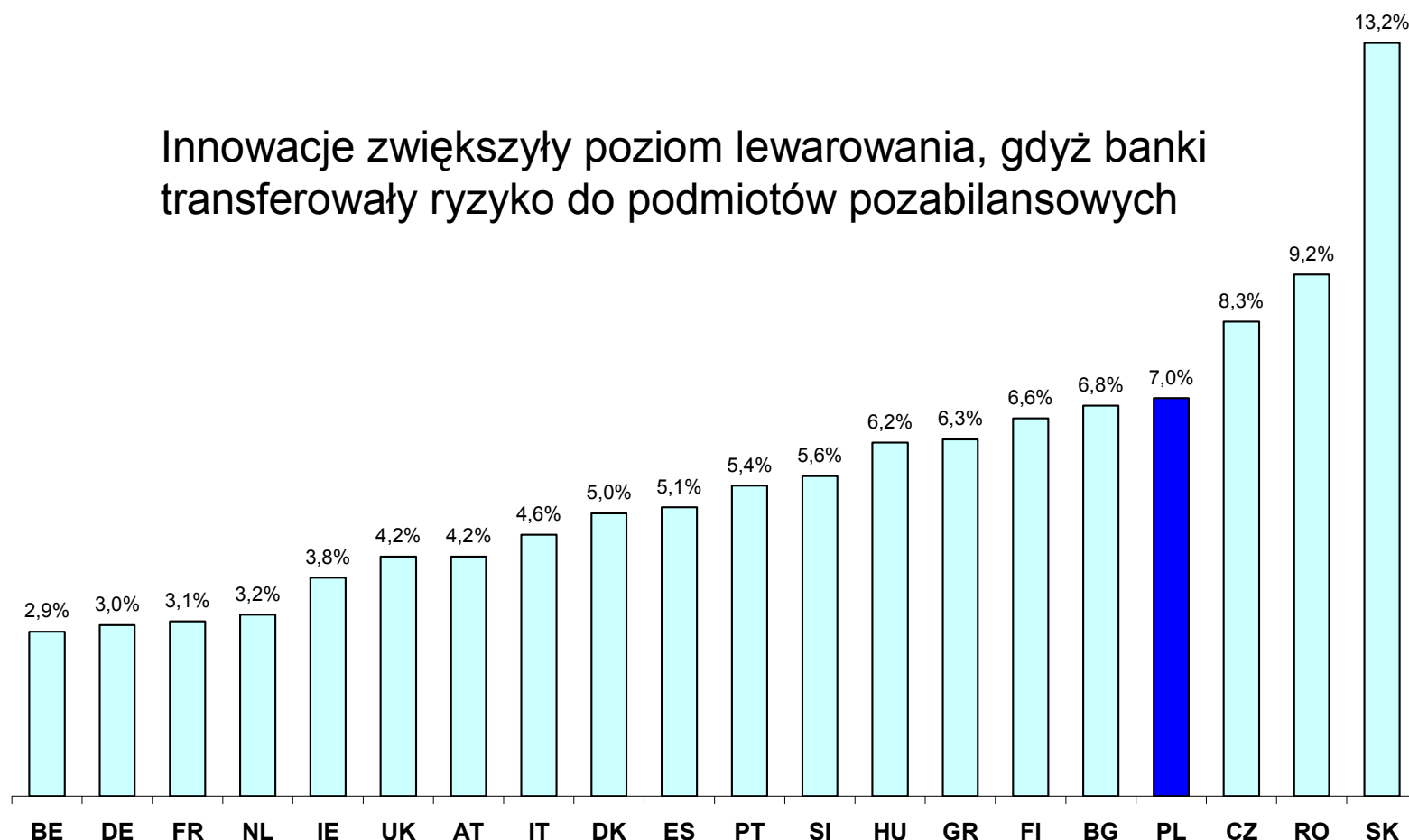
Zdywersyfikowana struktura finansowania

Pasywa (mld zł)	2004	2005	2006	2007	2008
Depozyty	382	434	499	558	665
Pasywa zagraniczne	49	48	63	103	210
Kapitał	88	92	96	102	117
Emisja pap. wartościowe	6	11	18	16	17
Pozostałe	53	45	50	61	83

65% udział depozytów, kapitał i rezerwy finansują 12% aktywów. Udział papierów wartościowych poniżej 2%.

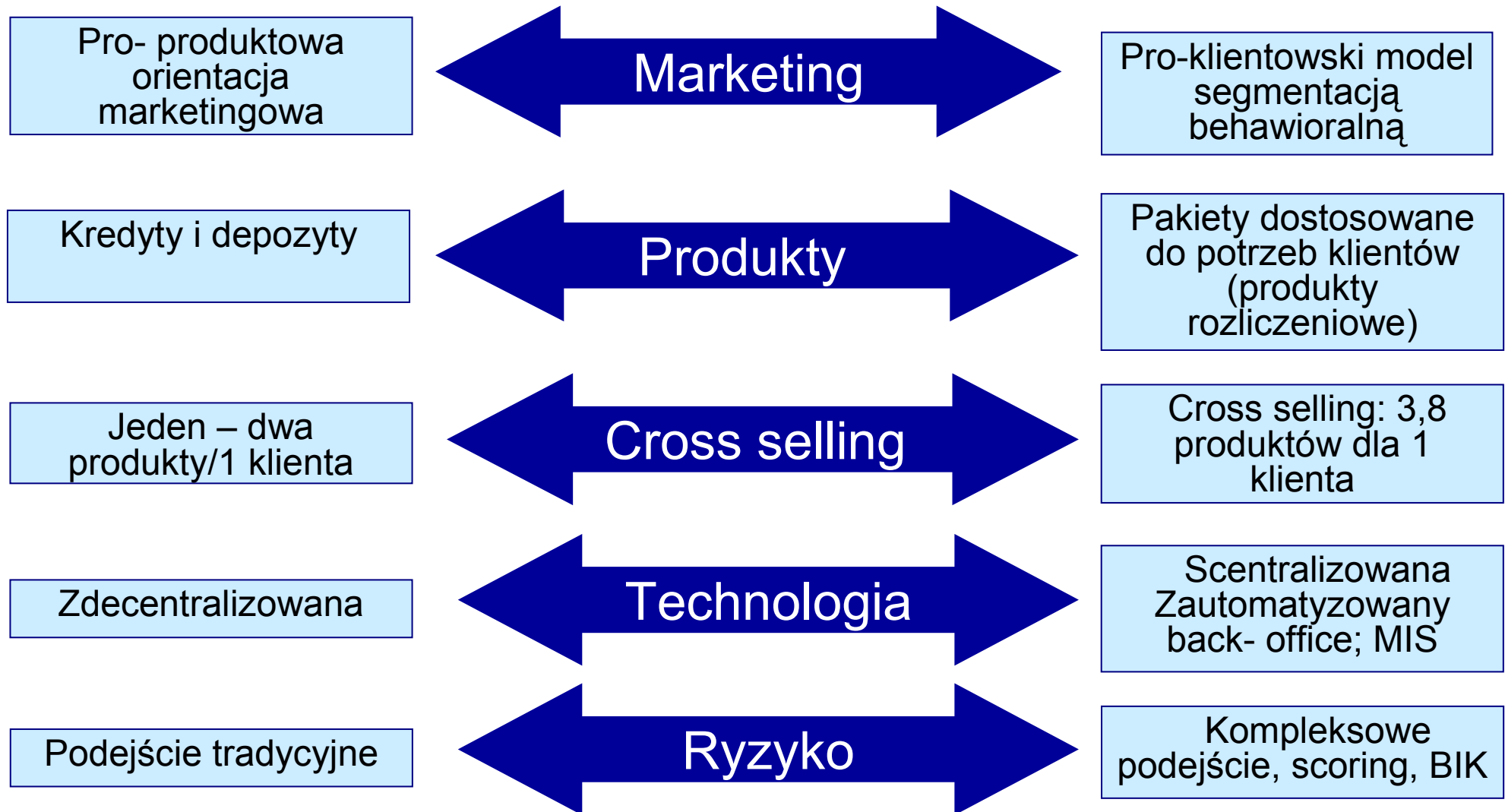
Relacja funduszy własnych do sumy bilansowej banków w wybranych krajach UE w 2006 r.

Innowacje zwiększyły poziom lewarowania, gdyż banki transferowały ryzyko do podmiotów pozabilansowych

Praktyka transferu ryzyka spowodowała wzrost aktywów bez przyrostu funduszy własnych.

Fundamentalna zmiana modelu biznesowego

Pośredni wpływ globalnego kryzysu na polski sektor bankowy poprzez...

- **Kanał makroekonomiczny**
- **Kanał rynków finansowych** – podcięcie wzajemnego zaufania i niepewność kto w jakim stopniu dotknięty jest kryzysem, problem płynności banków wyzwaniem numer 1
- **Kanał rynków kapitałowych** – spadek cen na giełdach, ucieczka inwestorów w kierunku bardziej bezpiecznych instrumentów. Wzrost awersji do ryzyka w większym stopniu uderza w kraje postrzegane jako bardziej ryzykowne czyli wschodzące. Mniejsze zainteresowanie inwestorów inwestycjami w walory banków

Oddziaływanie pozostałych kanałów

- Duża zmienność w napływie/ odpływie krótkoterminowego kapitału inwestycyjnego i związane z tym większe wahania kursu walutowego
- Możliwe zmiany właścicielskie w sektorze bankowym

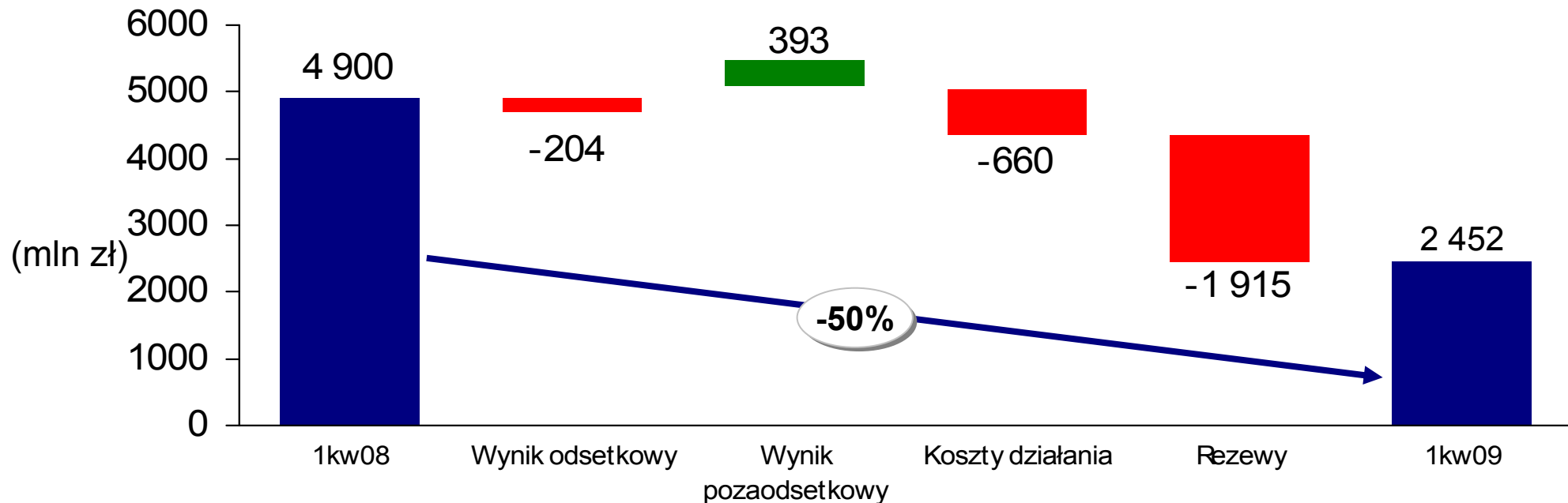
Spadek zysków, niższa efektywność operacyjna

	I kw. 08	II kw. 08	III kw. 08	IV kw.08	I kw.09
Zysk netto (mln zł)	4 048	4 598	4 001	1 297	2 002
ROE (%)	26,2	27,3	26,1	21,2	10,7
C/I (%)	52,4	52,0	52,0	54,7	57,6
NPL w %	5,0	4,8	4,4	4,4	5,3

Banki zaczęły odczuwać skutki globalnego kryzysu w IV kwartale ub. roku

Wynik operacyjny sektora bankowego po I kw.09

1kw09 vs. 1kw08

- Zysk netto 2 mld zł, tj -49%; ale o 54% wyższy niż w 4Q08 (1,3 mld zł)
- Dochody odsetkowe spadły o 204 mln zł tj o 3%,
- F&C wzrost o 2,3%
- Dodatni wynik na operacjach finansowych +3,1 mld zł
- Strata z pozycji wymiany (-2,7 mld zł)
- Spadek marży odsetkowej z 3,4% do 2,6%
- Rezerwy na kredyty zagrożone 2,6 mld zł, 274% wzrost
- Koszty działania +11,7%

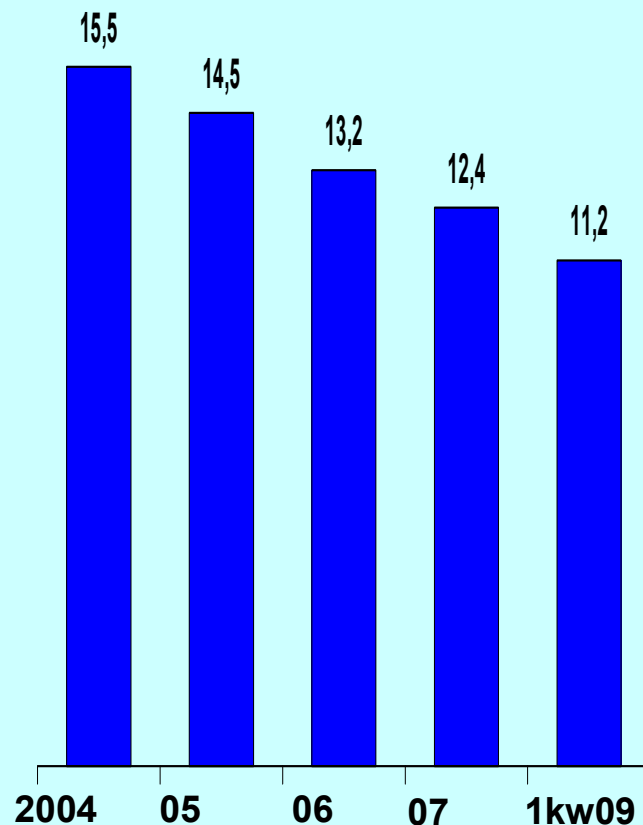
Jakość portfela kredytowego według segmentów rynku

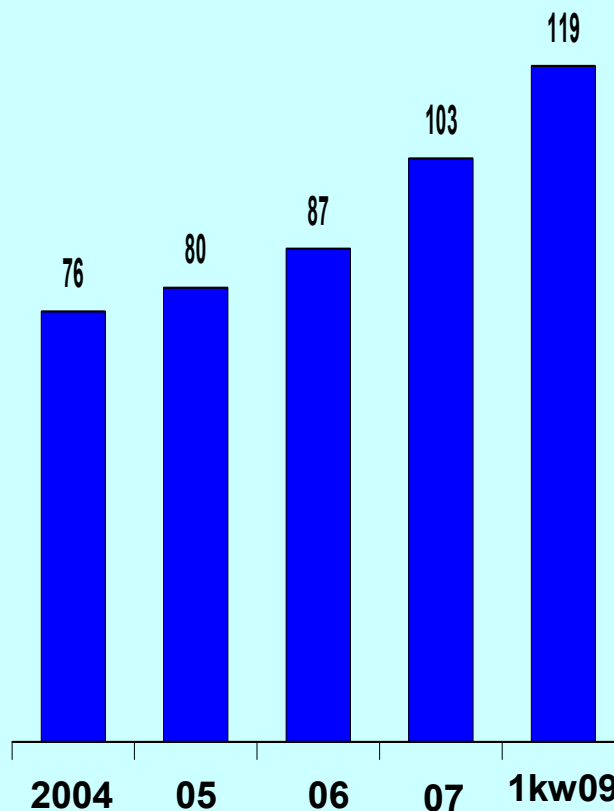
Diametralna zmiana tendencji w segmencie korporacyjnym. Najwyższy NPL zanotowano w 2002 (19,6%)

Wybrane wskaźniki sektora bankowego w Polsce

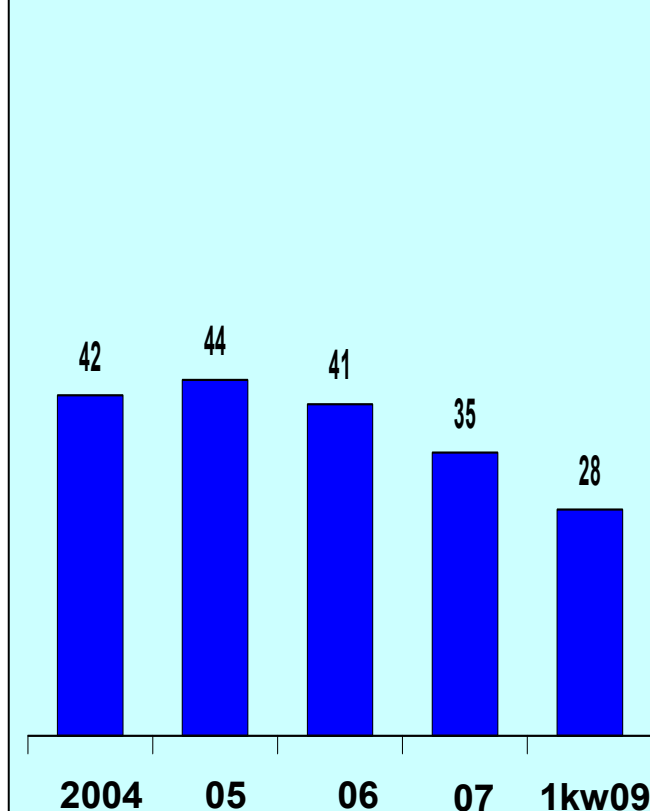
Współczynnik adekwatności kapitałowej (% , na koniec okresu)

Kredyty/depozyty* (% , na koniec okresu)

Udział płynnych aktywów** (% aktywów ogółem)

Polskie banki weszły w „kryzys” w nieporównywalnie lepszej kondycji

* Dla sektora niefinansowego (firmy i gospodarstwa domowe)

** Aktywa płynne = gotówka i operacje z bankiem centralnym, depozyty w bankach oraz papiery wartościowe banku centralnego i rządu

Źródło: NBP

Jednolity rynek finansowy a kryzys (1/3)

- Integracja rynków finansowych – priorytetem UE
- Tworzenie Unii Gospodarczej i Walutowej to długi proces; w 1994 - zniesienie ograniczeń w przepływie kapitałów; 1999 – powstanie strefy euro; 2002 r. wejście euro do obiegu gotówkowego. Rola FSAP
- Zasięg działania UGW: euro wspólną walutą 329 mln Europejczyków; 16 krajów: PKB - 8,9 bn euro, tj. 72% UE
- W UGW działa 6128 instytucji kredytowych; ich aktywa to 28,3 bn euro, co w relacji do PKB 319% wobec 334% średnio w 27 krajach UE
- Struktura instytucjonalna sektora bankowego w strefie euro, sektor bankowy zdominowany przez krajowe instytucje kredytowe (ponad 85%); udział banków z przewagą kapitału zagranicznego 10%; udział oddziałów banków zagranicznych 4,4%

Jednolity rynek finansowy a kryzys (2/3)

- Przyspieszone wyjście inwestorów globalnych z akcji – dramatyczny spadek indeksów giełdowych; w strefie euro 46%, w USA 39%, najgłębszy spadek wyceny banków; o 57% i 51% odpowiednio (w Polsce WIG 20 spadek o 48%, a WIG Banki o 44%)
- Większa koncentracja na transakcjach krajowych; udział obrotów na niezabezpieczonym rynku pożyczek w transakcjach krajowych wzrósł z 28% do 32%. Udział transakcji transgranicznych spadł z 51% do 47%
- Spadek strumienia inwestycji bezpośrednich i portfelowych; np. inwestycje portfelowe netto/PKB spadły w strefie euro z 3,5% do 1,6%
- Straty sektora bankowego z powodu odpisów z tytułu spadku wartości aktywów: 4,1 bn USD; odpisy w bankach europejskich 1,426 bln USD; USA 1,05 bn USD

**Kryzys nie uchronił jednolitego rynku finansowego od turbulencji.
Zmienność we wszystkich segmentach rynku**

Stopień penetracji rynku: Polska vis-à-vis UE

Dane za 2007 rok (%)	Polska	UE
Aktywa/PKB	67	334
Kredyty/PKB	36	157
Depozyty/PKB	36	136
Kredyty hipoteczne/ PKB	10	40

Deregulacja rynku finansowego przyniosła wzrost spekulacji. Im bardziej innowacyjne rynki finansowe tym szersze wykorzystanie instrumentów typu CDO, CDS, RMBS. W samym 2007 roku rynek sekurytyzacji w USA był 7-krotnie wyższy niż w UE (3,3 bln Euro wobec 427 mld Euro)

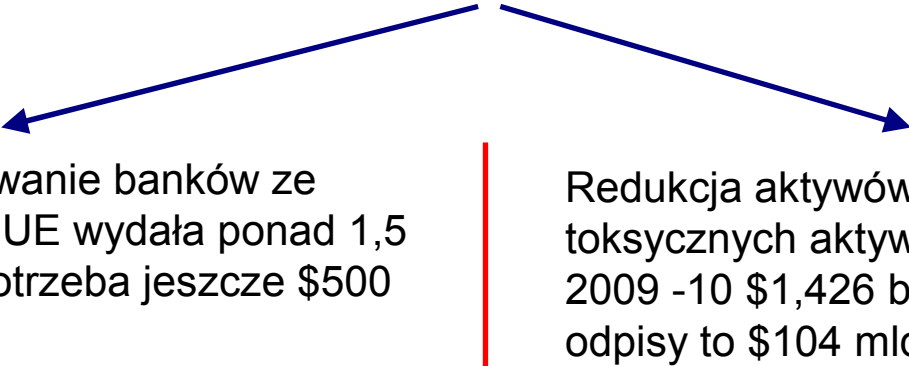
Jednolity rynek finansowy a kryzys (3/3)

- Kryzys wskazał na nieskuteczność i wadliwość niektórych regulacji, co prowadziło do niedoszacowania ryzyka systemowego
- Za realną integracją rynków nie poszły konieczne zmiany w zakresie nadzoru nad transgranicznymi instytucjami kredytowymi
- Brak konsekwencji we wdrażaniu FSAP oraz reform systemowych w ramach Strategii Lizbońskiej
- Jednolity rynek finansowy czeka głęboki proces dostosowawczy. Nawet gdy sfera realna wyjdzie z recesji, to sytuacja sektora finansowego wciąż przez dłuższy czas pozostawać będzie jeszcze trudna

Niedocenianie wpływu „tradingu” oraz pozycji pozabilansowych na ryzyko systemowe

Niespotykana skala wyzwań stojących przed jednolitym rynkiem finansowym

Ograniczenie skali zaabsorbowanego ryzyka

Poprzez dokapitalizowanie banków ze środków publicznych UE wydała ponad 1,5 bln euro. Wg MFW potrzeba jeszcze \$500 mld

Redukcja aktywów, spisanie w straty toksycznych aktywów. Odpisy w latach 2009 -10 \$1,426 bln Dotychczasowe odpisy to \$104 mld

Wzmocnienie regulacji dla ograniczenia ryzyka systemowego

Poprawa transparentności we wszystkich jego segmentach

Przeciwdziałanie tendencjom protekcyjnym.

Co dalej z polskim sektorem bankowym?

Strategie
inwestorów
większościowych

- Czy zdecydują się na „wyjście” z Polski poprzez sprzedaż swoich aktywów?
- Czy dokapitalizują polskie banki jeśli staną one przed koniecznością stworzenia bufora kapitałowego?
- Czy pasywa zagraniczne będą dalszym wsparciem pasywów banków?
- Wprowadzenie bardziej restrykcyjnych procedur zarządzania ryzykiem w grupie

Wpływ nowych re-
gulacji na rozwój
banków

- Nowa dyrektywa PE ograniczająca aktywność banków na rynku międzybankowym (lokaty w innych bankach 25% funduszy własnych lub 150 mln euro)
- Zaostrzenie kryteriów sekurytyzacji i wymogów kapitałowych na działalność handlową
- Nowe regulacje produktowe czy zapowiedź ustalenia obowiązku utrzymania odpowiedniego udziału depozytów klientów w strukturze finansowania

Zmiana
paradygmatu
rozwoju banków

- Dostęp do zewnętrznego finansowania wyznaczy aktywność na rynku kredytowym
- Konieczność mobilizowania długoterminowych oszczędności krajowych
- Wzrost zainteresowania zewnętrznymi liniami kredytowymi (EBRD, EIB)
- Aktywność banku centralnego w zakresie zabezpieczania płynności średnio – i długoterminowej

Konkluzje (1/2)

- Polskie banki wykorzystały szansę działania na jednolitym rynku finansowym. Są one mocno zintegrowane na płaszczyźnie prawnej, właścicielskiej oraz źródeł finansowania.
- Rodzime banki weszły w „kryzys” w nieporównywalnie lepszej sytuacji finansowej niż ich główni właściciele, toteż nie czeka je tak głęboki zakres restrukturyzacji. Redukcja ekspozycji na ryzyko w bankach europejskich będzie dotyczyć tych obszarów, które w Polsce nie zdążyły się jeszcze rozwinąć.
- Polska może być beneficjentem nowych europejskich regulacji, które przeorientują strategię w kierunku tradycyjnej bankowości komercyjnej, w której polski sektor bankowy reprezentuje wciąż duży potencjał wzrostu.
- O dalszym rozwoju banków przesądzi ich dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania oraz decyzje podejmowane przez ich głównych właścicieli co do ewentualnej skali redukcji swoich ekspozycji w Polsce.

Konkluzje (2/2)

- 4 filary strategii operacyjnej banków: (i) zarządzanie kosztami ryzyka; (ii) redukcja kosztów działania; (iii) pozyskanie źródeł finansowania; (iv) wzmocnienie bufora kapitałowego
- Konkludując, w perspektywie kolejnych pięciu lat, polski sektor bankowy nie będzie w stanie powtórzyć dynamiki wzrostu i wyników z pierwszych 5 lat członkostwa w UE, to jednak ma potencjał by nadal rozwijać się w tempie dwucyfrowym i osiągać zwrot na kapitale rzędu 12-15%.

„Następna fala wzrostu gospodarki światowej będzie się opierała na innowacjach w sferze przemysłowej. W nadchodzącej dekadzie sektor nieruchomości pozostanie martwy, a rynki finansowe wszystkich będą napawać niepokojem.” (Guy Sorman)